

GRUNDERNA FÖR
FÖRSKOLEUNDERVISNINGENS
LÄROPLAN 2000

UTBILDNINGSTYRELSEN
2000

© Utbildningsstyrelsen

Omslag Viherjuuren Ilme Oy

Ombrytning Pirjo Nylund

ISBN 952-13-1031-6

Yliopistopaino
Helsingfors. December 2000.

	DNR	64/011/2000
	FÖRESKRIFT	Lagstadgad, bör iakttas
	DATUM	19.12.2000
Till arrangörerna av förskoleundervisning, grundskolorna och daghemmen	Giltighetstid	fr.o.m. 19.12.2000 tillsvidare
	Bestämmelse som befogenheten att utfärda föreskriften bygger på	GrL 14 §
	Upphäver föreskrift	29/011/1996

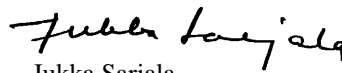
GRUNDERNA FÖR FÖRSKOLEUNDERVISNINGENS LÄROPLAN 2000

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för förskoleundervisningens läroplan att iakttas fr.o.m. 19.12.2000 tillsvidare. Grunderna har utarbetats i samarbete med Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes, i enlighet med 14 § i lagen om grundläggande utbildning.

Utbildningsanordnaren skall göra upp och godkänna en läroplan för undervisningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Läroplanen skall precisera och komplettera de mål och centrala innehåll som anges i grunderna. En läroplan som följer dessa grunder kan tas i bruk 1.8.2001 och skall tas i bruk senast 1.8.2002.

Utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för läroplanen obeaktade eller avvika från dem.

Generaldirektör

Jukka Sarjala

Överdirektör

Aslak Lindström

FÖR KÄNNEDOM

Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes
länsstyrelserna

INNEHÅLL

1 kapitlet	Förskoleundervisningen, dess uppgift och allmänna mål	7
1 §	Uppgift	7
2 §	Allmänna mål för fostran, utveckling och lärande i förskolan	8
2 kapitlet	Genomförandet av förskoleundervisningen	8
3 §	Inläringssyn	8
4 §	Den pedagogiska miljön	9
5 §	Arbetsmetoder	9
3 kapitlet	Förskoleundervisningens detaljerade mål och innehåll	10
6 §	Helhetsperspektiv på undervisningen	10
7 §	Centrala ämnesområden	10
	Språk och interaktion	10
	Matematik	12
	Etik och livsåskådning	12
	Natur och miljö	13
	Hälsa	14
	Fysisk och motorisk utveckling	14
	Konst och kultur	15
4 kapitlet	Allmänna stödtjänster för förskoleundervisningen	15
8 §	Samarbete med vårdnadshavarna	15
9 §	Plan för barnets lärande i förskolan	16
10 §	Utvärdering	16
11 §	Stödtjänster	16
5 kapitlet	Förskoleundervisning för barn i behov av särskilt stöd	17
12 §	Speciella behov	17
13 §	Individualisering av undervisningen för barn i behov av särskilt stöd	17
6 kapitlet	Förskoleundervisning för barn från språkliga eller kulturella minoriteter och förskoleundervisning som bygger på ett särskilt pedagogiskt system eller en särskild princip	18
14 §	Samisktalande barn	18
15 §	Barn till romer	19

16 §	Barn med teckenspråk som modersmål	19
17 §	Invandrabarn	20
18 §	Förskoleundervisning som bygger på en särskild pedagogisk grundsyn	21
7 kapitlet	Uppgörande av läroplan för förskoleundervisningen	22
19 §	Uppgörandet av läroplanen	22
20 §	Läroplanens innehåll	22
8 kapitlet	Ikraftträdande	23
21 §	Ikraftträdande	23

1 kapitlet Förskoleundervisningen, dess uppgift och allmänna mål

1 § Uppgift

Förskoleundervisningen bygger på de grundläggande värden som gäller i samhället. Dessa framgår av den nationella lagstiftningen och de internationella deklARATIONER, rekommendationer och överenskommelser som syftar till att värna om de mänskliga rättigheterna och jordklotet som livsmiljö. Förskoleundervisningens uppgift är att främja barns utveckling mot humanitet och ett etiskt samhällsmedlemskap genom att lära dem handla ansvarsfullt och följa allmänt omfattade normer och regler, samt värdesätta andra människor.

Förskoleundervisningens centrala uppgift är att främja gynnsamma förutsättningar för barn att växa, utvecklas och lära. Barnets fysiska, psykiska, sociala, kognitiva och emotionella utveckling får stöd och följs upp i syfte att förebygga eventuella svårigheter. Det är viktigt att stärka barns sunda självkänsla genom att erbjuda dem positiva erfarenheter av inläring samt möjligheter till mångsidig interaktion med andra människor. Genom att läraren hjälper barnen att rikta in deras intresse på nya områden berikas deras erfarenhetsvärld. Pojkars och flickors olika behov skall också beaktas. Förskoleundervisningen skall ge alla barn lika möjligheter att lära sig och att inleda sin skolgång.

Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen som en del av den och den grundläggande utbildningen bildar en helhet, som med tanke på barnets utveckling och till sitt innehåll framskrider på ett följdriktigt sätt. Vid anordnande av förskoleundervisning bör såväl den övriga småbarnsfostran som den grundläggande utbildningens mål och innehåll beaktas. Målen för förskoleundervisningen och dess särprägel skall beaktas oberoende av om förskoleundervisningen genomförs i en separat grupp eller tillsammans med andra åldersgrupper.

En förutsättning för att de mål som uppställts för förskoleundervisningen skall kunna uppnås är att läraren och vårdnadshavarna samt den personal som deltar i att genomföra förskoleundervisningen gemensamt tar ansvar för att barnen regelbundet deltar i förskoleundervisningen.

2 § Allmänna mål för fostran, utveckling och lärande i förskolan

Målen för förskoleundervisningen bestäms dels utgående från varje barns individuella utvecklingsmöjligheter och förutsättningar för lärande, dels utgående från samhällets behov. Målen för förskoleundervisningen är:

Barnens positiva självuppfattning skall förstärkas och deras intresse för och förmåga att inhämta kunskaper utvecklas. De skall kunna ta till sig baskunskaper och -färdigheter från lärandets olika delområden utgående från sin ålder och sina individuella förutsättningar. Lärande genom lek är centralt. Barnen lär sig att förstå gruppens betydelse i lärandeprocessen. De bevarar glädjen och entusiasmen att lära sig och vågar ta itu med nya utmaningar på ett frimodigt och kreativt sätt.

Barnen lär sig reflektera över vad som är rätt och fel. Deras förmåga att handla som ansvarsfulla medlemmar av gemenskapen förstärks. De lär sig förstå spelreglerna i mänskligt umgänge och att respektera dem. Barnen lär sig goda seder och bruk och inser deras betydelse i vardagen. De utvecklar sin förmåga att behärska sig själva och lär sig att klara sig i olika situationer i vardagen. De lär sig att förstå alla människors lika värde och att acceptera att människor är olika. De lär sig att förstå betydelsen av god hälsa och välbefinnande utgående från sin ålder.

Barnens språkliga och kulturella identitet samt deras förmåga att uttrycka sig mångsidigt förstärks och utvecklas. De bekantar sig med olika konstformer, med den lokala och nationella kulturen och i mån av möjlighet med andra kulturer.

Barnens intresse för naturen fördjupas och de får en uppfattning om sitt eget beroende av och ansvar för naturen och den byggda miljön. De lär sig att iaktta och strukturera sin omgivning och att njuta av naturen, dess mångfald och skönhet. Barnen blir medvetna om konsekvenserna av sitt handlande.

2 kapitlet Genomförandet av förskoleundervisningen

3 § Inlärningsyn

I förskoleundervisningen ses barnets lärande som en aktiv, målinriktad process som bygger på tidigare kunskapsstrukturer och som ofta innebär problemlösning. Kunskap kan således inte direkt överföras till barnen, utan de måste själva aktivt bygga upp ny kunskap

utifrån sina tidigare erfarenheter och det nya som de har lärt sig. Lärandet sker i växelverkan mellan lärostoffet, tidigare kunskapsstrukturer och nya intryck. I grupp lär sig barnen med och av varandra genom att ge varandra impulser som stimulerar tänkandet och fantasin.

4 § Den pedagogiska miljön

Med förskoleundervisningens pedagogiska miljö avses den fysiska, psykiska, sociala, kognitiva och emotionella miljö, i vilken verksamheten äger rum. Det centrala i den pedagogiska miljön är interaktionen såväl mellan läraren och barnen och barnen sinsemellan som mellan olika tillvägagångssätt och problemställningar. Att se barnet som det centrala förutsätter i förskoleundervisningen att läraren ger en handledande fostran, sätter upp gränser för barnet och ställer förväntningar och krav på barnet.

En god pedagogisk miljö väcker barnens nyfikenhet, intresse och lust att lära och stödjer deras aktivitet och förmåga till självständigt arbete. Den skall stödja barnens utveckling och lärande på ett mångsidigt sätt och ge möjligheter till reflektion kring det egna arbetet. Den skall ge barnen möjligheter till lek och aktivitet och till att få vara i lugn och ro. Som språkmiljö bör den också vara levande och rik på impulser och ge möjligheter till aktiviteter som stödjer barnens språkliga utveckling.

Den pedagogiska miljön skall präglas av en atmosfär som är glad, öppen, uppmuntrande och utan stress. Arbetsredskap och material skall finnas inom räckhåll för barnen. Den pedagogiska miljön skall också ha en sådan utrustning att den stödjer barnen i deras utveckling till medlemmar av det moderna informationssamhället. En god pedagogisk miljö bör vara hälsosam och trygg. Den pedagogiska miljön bör också vara estetiskt tilltalande.

I samarbete med den övriga personalen, barnens vårdnadshavare och barnen själva skall läraren planera, genomföra och utvärdera verksamheten. Syftet är att barnens känslor, färdigheter och kunskaper utvecklas och att det enskilda barnets och samtidigt hela gruppens intresseområden vidgas.

5 § Arbetsmetoder

Läraren skall stödja inläringen och handleda barnen i lärandeprocessen så att de blir medvetna om hur de lär och kan påverka sitt eget lärande. Lärandet går till så att barnet i samverkan med vuxna och andra barn experimenterar, utforskar och aktivt deltar samt på annat sätt söker kunskap och löser problem. Barns eget utforskande utgår från fenomen och händelser som är nära förbundna med deras

omgivning samt från erfarenheter i denna. Barnen övar sig i att begrundas orsak och verkan och dra slutsatser. Verksamheten skall vara meningsfull för barnen och ge dem utmaningar.

Arbetet i förskoleundervisningen grundar sig på en verksamhet som formas av lek och utgår från barnens utvecklingsnivå. Den befrämjar också barnens språkliga utveckling och deras förmåga att lära sig. I verksamheten beaktas barnens behov av att lära sig med fantasins och lekens hjälp. I arbetssätt som utnyttjar dramats möjligheter kombineras olika konstämnen, barns erfarenheter och kunskapsstoff, vilka förenas i ett aktuellt tema, i en saga eller i en berättelse.

3 kapitlet Förskoleundervisningens detaljerade mål och innehåll

6 § Helhetsperspektiv på undervisningen

Förskoleundervisningen bygger på en helhetssyn. Undervisningen formas av helheter, som å ena sidan anknyter till barnets liv och å andra sidan till olika innehåll, som hjälper barnet att vidga och strukturera sin världsbild. Målen för denna integrerade undervisningsform skall uppställas gemensamt och alla i barnets omgivning skall känna till dem.

När undervisningen planeras och genomförs bör all delar av den integrerade verksamheten beaktas, så att de olika kunskapsområdena ses som en del av helheten. Barnen deltar i planeringen av temahelheterna, som på så sätt blir meningsfulla för barnen.

I en integrerad undervisning med helhetsperspektiv är själva inlärningsprocessen viktigare än de enskilda innehållsdelarna. Det centrala i barnets lärandeprocess är att bearbeta erfarenheter och kunskap i interaktion mellan barn och vuxna. Undervisningens mål och syfte bör styra valet av arbetssätt. Läraren skall sträva efter att ge barnen varierande erfarenheter och färdigheter från olika kunskapsområden, genom att använda sig av många olika arbetsmetoder. I förskoleundervisningen vidgas barnets värld och barnet lär sig om sitt eget sätt att lära med hjälp av de olika ämnesområden som berörs. Meningen är att indelningen i olika ämnesområden skall fungera som ett hjälpmedel för läraren.

7 § Centrala ämnesområden

Språk och interaktion

Vi behöver språket för att kunna tänka och för att kunna uttrycka oss själva. Barn strukturerar sin omgivning och skapar sig en världsbild

med hjälp av begrepp de lär sig. Förskoleundervisningen skall med språkets hjälp utveckla barnets tänkande, sociala förmåga, känslor och interaktiva färdigheter samt själva inlärningsprocessen. På så sätt stärks barnets känsloliv, kreativitet och självkänsla.

Barnen skall uppmuntras och vägledas språkligt så att de utvecklas till aktiva talare och lyssnare i interaktionssituationer av olika slag, både i vardaglig kommunikation och i inläringssituationer. Barnen skall vänja sig vid att berätta om och diskutera sina känslor, tankar, förhoppningar och åsikter samt även att muntligt verbalisera sina iakttagelser och slutsatser. Barnen får öva sig i att lyssna och berätta. Som gruppmedlemmar vänjer de sig vid att lyssna både på barns och vuxnas tal, att delta i diskussioner och att vid behov vänta på sin tur.

Läraren skall läsa och berätta sagor, berättelser, berättande faktatexter, dikter, ramsor m.m. för barnen så att de får möjlighet att njuta av och leva sig in i det de har hört. Barnens tänkande stimuleras på detta sätt och de får möjlighet att utveckla sin förmåga att förstå sitt eget och andra människors liv. De börjar förstå innebörden i att läsa. Deras intresse för att fråga, dra slutsatser samt skapa sig ett omdöme om det de fått höra vaknar.

Förskoleundervisningen skall lägga en grund för läs- och skrivinläringen. Förutsättningen för att barn skall utveckla läs- och skrivfärdighet är att barnen har hört talat språk och lyssnat, att någon har lyssnat på dem, att de har talat och att man har talat till dem, att man har diskuterat med dem, att de har ställt frågor och fått dem besvarade. I en sådan språkligt stimulerande miljö börjar barnen liksom oförmärkt utveckla sitt ordförråd och sina läs- och skrivfärdigheter. Grunden för läs- och skrivinlärningsprocessen i förskoleundervisningen utgörs av barnens tidigare erfarenheter och kunskaper. Dessa varierande kunskaper och färdigheter, inklusive en eventuell läs- och skrivfärdighet, beaktas genom att förskolan skapar en öppen inlärningsmiljö, där varje barn kan ta itu med skriftspråket utifrån sina egna förutsättningar. Materialet bör utgöras av många olika slag av texter, som ger barnen möjligheter att läsa eller lekläsa för sig själva, tillsammans med andra barn eller med en vuxen.

Målet är att väcka och öka barnets intresse för att iaktta och undersöka talat och skrivet språk. Läraren kan undersöka olika texter, uttryck, enskilda ord, bokstäver och språkljud i sammanhang som är meningsfulla för barnen. Barnets språkliga medvetenhet utvecklas genom lek, rim och ramsor och genom att barnet bekantar sig med skriftspråket på många olika sätt. Barnet får uppleva att talat språk kan förvandlas till skrivet språk och skrivet språk till tal, både genom den modell de vuxna ger och genom sitt eget experimenterande med läsning och skrivning.

Matematik

I förskoleundervisningen grundläggs och förstärks barns lärande i matematik. Barnen görs uppmärksamma på matematiska fenomen som förekommer i naturliga, vardagliga situationer. Barnen är aktiva i inärningssituationen. Genom lekar, berättelser, sånger, rörelse, små arbetsuppgifter, samtal och spel samt genom riklig konkretion vidgas barnens uppfattning om matematik på ett naturligt sätt. Barnens positiva attityd till matematik bör förstärkas. De skall få uppleva matematiken som en intressant och utmanande aktivitet, en viktig och meningsfull verksamhet.

Matematikinläring förutsätter förståelse för matematiska begrepp. Barnen bör få mångsidiga erfarenheter av de matematiska begreppens olika uttrycksformer. Noggrant övervägda och systematiskt genomförda undervisningsmetoder, där konkretionen och språket är centrala, är viktiga vid begreppsbildningen. Genom att klassificera, jämföra och ordna utforskar och strukturerar barnen föremål, organismer, kroppar, figurer, ämnen och fenomen utgående från deras form, antal och andra egenskaper.

I förskoleundervisningen är det viktigt att barnen utvecklar sin förmåga att koncentrera sig, lyssna, kommunicera och tänka. Det är viktigt att barnet även lär sig att reflektera över sitt eget tänkande. Barnen uppmuntras att berätta vad eller hur de tänkte. Den vuxnes roll i förskolan är att skapa en pedagogisk miljö som stödjer och främjar utvecklingen av det matematiska tänkandet hos varje barn.

Etik och livsåskådning

Religions- och samvetsfrihet är en rättighet som tryggas i 11 § grundlagen och som i fråga om barn i förskoleåldern nyttjas av vårdnadshavaren. I förskoleundervisningen ingår etisk fostran och kulturell åskådningsfostran. Enligt 6 § grundlagen ingår även religionsfostran alternativt livsåskådningsfostran i förskoleundervisningen. I enlighet med vårdnadshavarens val deltar barnet i religionsfostran, livsåskådningsfostran eller i annan anordnad undervisning.

I de fall då det är frågan om mycket få barn, som hör till ett visst religiöst samfund, eller barn, som inte hör till något samfund alls, eller då andra vägande skäl föreligger, kan den som anordnar förskoleundervisning besluta att inte anordna vare sig religions- eller livsåskådningsfostran.

Den etiska fostran som ingår i förskoleundervisningen genomsyrar all verksamhet och är gemensam för hela gruppen. Den etiska fostran börjar med att utveckla självkänslan och utvidgas till att omfatta sådana sociala färdigheter som behövs i det sociala umgänget och vidare till livsmiljön. Den etiska fostran skall ansluta sig till oli-

ka situationer i förskoleundervisningen och etiska frågor skall behandlas genom att diskutera med barnen samt med hjälp av rollekar. På detta sätt utvecklas barnens etiska tänkande.

Den kulturella delen av åskådningsfostran är gemensam för alla barn. Kulturell åskådningsfostran har som mål att utveckla det åskådningsmässiga tänkandet. Till detta ansluter sig att barnet skall ha rätt att bli hört i åskådningsmässiga livsfrågor, möjlighet att öka sin kulturella allmänbildning i fråga om åskådningar och religioner genom att lära om sederna i den egna åskådningen och i de övriga religioner och åskådningar som är representerade i barngruppen samt möjlighet att lära känna och värdesätta kulturarvet och naturen i den egna hembygden.

Målet för religionsfostran är att ge möjlighet att möta frågor som hör samman med religion och bekanta sig med de religiösa högtiderna samt med hur och varför de firas. Målet är också att barnen skall ha möjlighet att bekanta sig med det viktigaste innehållet i den egna religionen.

Livsåskådningsfostran har som mål att utveckla förmågan att möta åskådningsmässiga frågor i anslutning till människorelationer, kulturidentitet, förhållandet mellan människa och miljö och gemenskap. Som dimensioner av denna verksamhet behandlas tolerans och måttfullhet, rättvisa och hederlighet, mod och egen identitet samt god vilja och omsorg.

Natur och miljö

Natur- och miljökunskapen hjälper barnet att förstå sin miljö, stödjer utvecklingen av tanke- och inlärningsfärdigheterna och förstärker barnens upplevelse-, erfarenhets- och emotionella förhållande till naturen och den övriga miljön. Utgångspunkten för lärandet är mångfalden i barnens livsmiljö. Kunskaper om denna miljö skapar grunden för en vidare förståelse av världen runt omkring.

Målet för förskoleundervisningen i natur- och miljökunskap är att barnen lär sig att förstå och uppskatta naturen och den av människan skapade miljön, olika slags människor och kulturer samt att förstå hur de egna handlingarna påverkar närmiljön. Barnen lär sig att i sin egen verksamhet beakta variationen i naturen, trivsel och estetiska aspekter i närmiljön och att agera på ett sätt som skonar och vårdar miljön. En förutsättning för att skapa ett positivt förhållande till miljön, är att barnet upplever sin livsmiljö som en trygg och intressant plats för lek och utforskningar.

Barnens miljöstudier stöder sig på ett problemcentrerat, utforskande sätt att närma sig ämnet, där utgångspunkten är olika frågor, företeelser och händelser i anslutning till miljön. Fastän studierna sker i växelverkan med de andra barnen, är varje barn i kunskapsökningen en aktiv aktör, som bygger upp sin förståelse genom att

skaffa kunskap på olika sätt. Barnen uppmuntras att formulera frågor och söka svaren på dem. Genom att iaktta med alla sinnen skaffar de sig kunskaper om den omgivande världen. De vägleds i att göra iakttagelser med hjälp av olika hjälpmedel, t.ex. mätningar. Barnen lär sig att beskriva, jämföra, klassificera och strukturera den information och de resultat som de fått genom iakttagelser och mätningar samt att motivera dessa. Utifrån dem lär de sig också att bilda begrepp, göra slutledningar och hitta orsakssamband. Barnen övas i att anteckna resultaten av iakttagelser och undersökningar och presentera dem bland annat genom att rita, berätta och dramatisera. Barnen lär sig att förhålla sig kritiskt till information, som de fått, hört eller sett i samband med experiment.

Lärostoffet väljs till exempel inom följande naturvetenskapliga ämnesområden: människan och hennes förhållande till sin miljö, organismerna och deras livsmiljö, jorden och rymden, ämnen och material i vår omgivning samt energifrågor. Genom att använda naturvetenskapliga begrepp kan undervisningen planeras som integrerade teman som anknyter till barnens livskrets. Dessa teman planeras emellertid så att de erbjuder barnen möjligheter att bygga upp en världsbild och skaffa sig kunskaper och färdigheter som de behöver i vardagen.

Hälsa

I förskoleundervisningen främjas barnens fysiska, psykiska och sociala hälsa samt växande och utveckling. Genom lärarens handledning blir barnen medvetna om sig själva i förhållande till andra och till omgivningen och de ges positiva upplevelser och möjligheter till samverkan. I naturliga dagliga situationer främjas barnens förmåga att förstå och ta ansvar för sin hälsa och säkerhet. Läraren visar barnen hur de kan röra sig tryggt i näromgivningen.

Barnen vägleds att ta hand om sin hälsa och sin dagliga, personliga hygien. Den vuxne stödjer barnens hälsosamma matvanor och goda seder och bruk. Genom verksamhet och umgängesfostran vägleds barnen i positiva människoförhållanden, ett sunt känsloliv och i att undvika av våld. Barnens växande och utveckling stöds genom att den vuxne skapar balans mellan arbete, vila och rekreation.

Fysisk och motorisk utveckling

Daglig, varierande motion är nödvändig för barnens harmoniska växande, utveckling och hälsa. Med hjälp av motion och lek tränas barnens fysiska och motoriska kondition, deras rörelsekontroll och motoriska basfärdigheter. Barnens finmotorik, handens färdigheter och koordinationen mellan öga och hand utvecklas i de dagliga rutinerna. Barnen ges tillfälle både till ledd gymnastik och till självständiga fysiska aktiviteter och lek. Barnen uppmuntras till att fung-

era självständigt, ta initiativ och visa samarbetsvilja i gruppen samt till att frimodigt delta i olika rörelseaktiviteter. Den vuxne lär barnen förstå motionens betydelse för människans välmåga och hälsa.

Konst och kultur

Musik och konst spelar en viktig roll i förskoleundervisningen för utvecklingen av barnens känsloliv, kunskaper och färdigheter. Barnens kreativitet, fantasi och uttrycksförmåga utvecklas då de får göra bilder, tillverka föremål, musicera, öva drama, dansa och röra sig. Barnen bereds tillfälle att få uppleva och njuta av konst och att diskutera vad de upplevt. Barnen söker kunskap om sig själva och företeelserna i den omgivande världen genom leken samt genom att utforska och experimentera. Barnens vägleds i långsiktigt konstnärligt arbete och i att värdesätta det egna och andras arbete. Utvecklingen av känsligheten i sinnesförnimmelserna, iakttagelseförmågan och gestaltningförmågan stöds. På detta sätt fördjupas barnens inlärningsprocesser och de lär sig tanke- och problemlösningsfärdigheter och färdigheter för livet.

Barnen skall ha möjligheter att bekanta sig med medierna och lära sig att använda dem. Läraren undersöker bilder tillsammans med barnen och diskuterar deras betydelseinnehåll och visuella uttryck. Barnens vägleds i att utforska ljudvärlden och musikens funktion i kommunikationen. Barnen uppmuntras att berätta om sina tankar och känslor med ord och med dramats medel samt genom ton och tonfall, miner, gester och rörelser.

Barnets kulturella identitet stärks och barnets förståelse av sitt eget kulturarv och av kulturell mångfald stöds. Barnen vägleds i att värdesätta och värna om de estetiska och kulturella värdena i naturen och i den av människan skapade miljön.

Barnen uppmuntras att uttrycka sig mångsidigt i samband med olika tematiska helheter.

4 kapitlet Allmänna stödtjänster för förskoleundervisningen

8 § Samarbete med vårdnadshavarna

Det främsta ansvaret för barnens fostran ligger hos vårdnadshavarna. Med tanke på barnens trivsel, växande och lärande är det viktigt att skapa ett förtroligt förhållande mellan förskolepersonalen och vårdnadshavarna.

9 § Plan för barnets lärande i förskolan

I början av förskoleundervisningen kan läraren i samarbete med vårdnadshavarna och eventuellt med barnet göra upp en plan för barnets lärande i förskolan i syfte att ge barnet de bästa möjliga förutsättningarna att lära och utvecklas. Planen för barnets lärande i förskolan kan göras upp separat för varje barn och/eller gemensamt för gruppen. I planen fästs uppmärksamhet vid faktorer som är betydelsefulla för individens utveckling såsom mål för barnens utveckling och en beskrivning av barnets kunskaper, färdigheter och behov av utveckling.

10 § Utvärdering

Utvärderingen i förskoleundervisningen baserar sig på hur de allmänna målen för förskoleundervisningen och eventuella, för barnet, uppställda andra mål, som antingen finns nedskrivna i planen för barnets lärande i förskolan eller på annat ställe, har förverkligats. Utvärderingen sker kontinuerligt i samverkan mellan läraren och barnet under arbetets och lärandeprocessens gång. Läraren utvärderar tillsammans med vårdnadshavarna vid regelbundet anordnade samtal i vilka barnet kan delta. Läraren skall tillsammans med den övriga personalen främja barnens förutsättningar för självvärdering, som speciellt stöder självbilden och struktureringen av det egna arbetet. I utvärderingen skall inriktningen vara på barnens växande- och inlärningsprocess snarare än på uppnående av målen.

Efter slutförd förskoleundervisning kan barnen tilldelas ett intyg över deltagandet. Till intyget kan fogas en beskrivning av förskoleundervisningens syfte, mål och förverkligandet för det enskilda barnet.

11 § Stödtjänster

Förverkligandet av målen för förskoleundervisningen förutsätter omsorg om barnens hälsa och fysiska och psykiska välmåga. I läroplanen bestäms hur de stödtjänster som främjar hälsa och välmåga skall ordnas.

5 kapitlet Förskoleundervisning för barn i behov av särskilt stöd

12 § Speciella behov

Särskilt stöd i förskoleundervisningen behöver barn, vars utveckling, inlärningsförutsättningar eller hälsa har försvagats på grund av sjukdom, handikapp eller funktionsstörning och barn, vars psykiska och sociala tillstånd kräver stöd. Också barn som enligt undervisnings- och elevvårdsexpertis och vårdnadshavare i sin utveckling har riskfaktorer som anknyter till inlärningsfärdigheterna har rätt att få speciellt stöd i förskoleundervisningen. Berättigade till motsvarande stöd är också barn med förlängd läroplikt, barn som under förskoleundervisningens gång har flyttats till specialundervisning samt barn vars grundläggande utbildning har skjutits upp med ett år.

I det särskilda stödet skall ingå nödvändiga åtgärder för att i ett tidigt skede känna igen, förebygga och avhjälpa inlärningssvårigheter.

13 § Individualisering av undervisningen för barn i behov av särskilt stöd

I förskoleundervisningen skall barnens fysiska och sociala pedagogiska miljö och nödvändiga stödtjänster i första hand arrangeras så att barnen så mycket som möjligt kan delta i den övriga gruppens verksamhet.

Grunden för verksamheten är de individuella mål som ställts upp i samråd med hemmet och som upprätthåller barnens grundtrygghet och stöder deras fysiska, kognitiva och socioemotionella utveckling. Först och främst bör man lägga vikt vid barnets positiva självuppfattning, sunda självkänsla samt jämlika medlemskap i gruppen. Arbetet grundar sig på en lekfull, verksamhetsinriktad handledning, som sker i grupp eller individuellt, utgående från barnets utvecklingsnivå. Handledningen främjar också barnets språkutveckling och förutsättningar att lära sig nya saker samt förebygger inlärningssvårigheter.

För de barn som är i behov av särskilt stöd skall en plan för barnets lärande i förskoleundervisningen göras upp tillsammans med vårdnadshavarna och behövliga experter. Planen skall innehålla de mål som ställs upp för barnets utveckling samt en bedömning av barnets starka sidor och av riskfaktorer och svårigheter i anslutning till inläring. Vidare skall det i planen framgå hur inlärningsmiljön måste förändras, vilka instanser som svarar för stödtjänsterna samt hur uppföljningen och bedömning av framstegen ordnas. För de

barn som har flyttats över till specialundervisning utvidgas planen till en individuell plan för anordnandet av undervisningen.

Specialundervisning under förskoleundervisningen ordnas i huvudsak som parallellundervisning i samband med den övriga undervisningen, som arbete i smågrupper eller individuellt. Barn med speciella behov kan också bilda en egen grupp.

Vid anordnandet av undervisningen bör hänsyn tas till att då ett barn i behov av särskilt stöd inleder den grundläggande utbildningen bör personalen i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt vårdnadshavarna samarbeta.

6 kapitlet Förskoleundervisning för barn från språkliga eller kulturella minoriteter och förskoleundervisning som bygger på ett särskilt pedagogiskt system eller en särskild princip

14 § Samisktalande barn

Förskoleundervisning kan ges på någon av de tre varianter av samiska som talas i Finland: enaresamiska, koltsamiska och nordsamiska.

De språkliga målen för förskoleundervisning på samiska är de samma som för den övriga förskoleundervisningen. Målet för förskoleundervisningen på samiska är vidare att förstärka kunskaperna i samiska och i synnerhet att uppmuntra barnen att använda språket. Undervisningen bör stödja bevarandet och förstärkandet av den muntliga traditionen. Målet är dessutom att förbättra barnens färdigheter att fungera i en samiskspråkig miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska.

Skolorna och daghemmen i samernas bosättningsområde är en del av ett mångkulturellt samhälle. Målet för förskoleundervisningen är att fostra barnen till flerspråkighet och kulturell pluralism samt att lära dem att sätta värde på språken och kulturerna i sina hemtrakter. Det är viktigt att betona samernas samhörighet som områdets ursprungsbefolkning över nationsgränserna.

Förskoleundervisningen skall förstärka och främja barnens samiska identitet och kulturella medvetenhet. Barnen bör med hjälp av fostran och undervisning ges en möjlighet att tillägna sig det samiska kulturarvet. Tyngdpunktsområden för undervisningen är samekulturen, i synnerhet jojk och samiskt hantverk, samiska näringsgrenar, samisk livsstil och den lokala naturen. De språkliga och kul-

turella traditionernas fortlevnad bör utvecklas i samarbete med lokalbefolkningen.

15 § Barn till romer

I förskoleundervisningen för rombarn måste hänsyn tas till de speciella behov som beror på romernas kultur och i mån av möjlighet anordnas undervisning i romani.

Avsikten med undervisningen i romani är att stärka barnens identitet och kulturella medvetenhet samt att ge dem möjligheter till en fungerande, tvåspråkig kulturidentitet.

Målen för undervisningen i romani är att barnen får bekanta sig med språket genom lek och ramsor, att utvidga deras ordförråd, att främja deras satsförståelse samt att uppmuntra dem att använda sitt eget språk när de umgås med varandra. Undervisningen bör stödja bevarandet och förstärkandet av den muntliga traditionen. Att främja och berätta om romernas kultur, livsstil, yrken och historia är en viktig del av förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen skall i synnerhet ge rombarnen undervisning i finska/svenska och i handens färdigheter.

16 § Barn med teckenspråk som modersmål

Barn som får teckenspråkig förskoleundervisning kan ha någon av följande språkliga bakgrunder: teckenspråk som modersmål, teckenspråk som första språk eller teckenspråk som andra språk. Förskoleundervisningen för teckenspråkiga genomförs i första hand i teckenspråkiga eller i blandade grupper med barn som använder teckenspråket och barn som använder talat språk. De språkliga målen för undervisningen och de pedagogiska lösningarna hänger intimt samman med barnens språkliga bakgrund. Barnets språkliga bakgrund skall beaktas då planen för barnets lärande i förskoleundervisningen eller en individuell plan för anordnandet av förskoleundervisningen görs upp. Barnet skall genom fostran och undervisning ges möjlighet att tillägna sig det teckenspråkiga kulturarvet.

Förskoleundervisningen på teckenspråket har samma allmänna mål som den övriga förskoleundervisningen. Den skall stärka kunskaperna i teckenspråket, satsförståelsen, teckenförrådet och den språkliga uttrycksförmågan samt i synnerhet sporra till att använda språket. Syftet är att öka barnets färdighet att verka i en teckenspråkig miljö och lära sig teckenspråket. Barnen skall också stifta bekantskap med skillnaderna mellan majoritetskulturen och den teckenspråkiga kulturen, såsom olika fenomen i ljudvärlden, det talade språket och användningen av tolktjänst.

Förskoleundervisningens mål uppnås i den teckenspråkiga kommunikationen mellan den vuxne och barnet. I kommunikationen beaktas att denna i huvudsak sker visuellt. I blandgrupper genomförs förskoleundervisningen så att de teckenspråkiga barnen kan delta i verksamheten så fullödigt som möjligt. Tolkning till teckenspråket kan vid behov tillgripas för att säkerställa undervisningen och fostran.

17 § Invandrabarn

Undervisning av invandrabarn i förskoleåldern kan anordnas antingen i samband med den övriga förskoleundervisningen, eller som förberedande undervisning för den grundläggande utbildningen, eller som en kombination av dessa. Invandrabarnen som deltar i förskoleundervisning skiljer sig från varandra i fråga om språk och kultur, orsaken till invandringen och hur lång tid de har varit i Finland. I undervisningen ska de allmänna målen för fostran och inläring med beaktande av barnens bakgrund genomföras. Undervisningen som är riktad till invandrabarn har dessutom speciella mål som man strävar efter att uppnå inom ramen för de lokala resurserna och genom olika lösningsmodeller. I undervisningen ska även utvecklingen av svenskan/finskan och i mån av möjlighet också barnets modersmål samt möjligheterna att växa in i två kulturer stödjas. För barnens identitetsutveckling är det viktigt att till deras kultur hörande särdrag värdesätts och att de kommer till synes i förskoleundervisningens vardag.

Målet för undervisningen i svenska/finska som andra språk är att barnen under den grundläggande utbildningen erhåller så funktionella kunskaper i svenska/finska på språkets alla delområden som möjligt. Centrala förutsättningar för att behärska svenska/finska bra är att barnet behärskar sitt modersmål och att inläringen är målinriktad. I förskoleundervisningen har barnen möjlighet att studera svenska/finska såväl i form av ledd undervisning som i naturliga kommunikationssituationer med svensk-/finskspråkiga barn och vuxna. Förskoleundervisningens centrala innehåll ger möjlighet till träning i språkanvändningens olika funktioner och ger möjlighet för barnen att bekanta sig med finsk kultur och jämföra den med andra kulturer. Barnets lärande av svenska/finska som andra språk och det egna modersmålet vävs in i förskoleundervisningens alla delområden.

Ifall det anordnas undervisning i barnets modersmål bör syftet vara att barnets tänkande utvecklas, att barnets självkänsla och personlighet får utvecklas harmoniskt, samt att barnets språkfärdigheter förstärks. Av central betydelse är att det språk som barnet uttrycker sig på förstärks. Barnets frimodighet att uttrycka sig och att

framför sina egna uppfattningar och åsikter skall gynnas. Beroende på vilken kulturgrupp barnet kommer ifrån, hör antingen muntlig eller skriftlig berättelse- och historietradition till det centrala innehållet.

I syfte att stödja barnens ursprungliga kultur är målet att de blir medvetna om kulturtraditionerna i den etniska grupp de tillhör och lär sig värdesätta dessa. Barnet skall ges möjlighet att utvecklas till en tvåspråkig vuxen från två olika kulturer som känner sitt eget värde, är stolt över sin kultur och bakgrund och sitt språk, är integrerad i samhället och har möjlighet att föra vidare sitt eget kulturarv till sina barn.

18 § Förskoleundervisning som bygger på en särskild pedagogisk grundsyn

Anordnandet av förskoleundervisningen kan bygga på olika pedagogiska lösningar. Det kan vara sådana som kretsar kring språket eller främjandet av människans utveckling med hjälp av konst och praktisk verksamhet, såsom exempelvis undervisning på ett främmande språk, steiner- eller montessoripedagogik. När dessa lösningar används är det särskilt viktigt att barnets vårdnadshavare får tillräckligt med information om den verksamhetsfilosofi som tillämpas och om själva målen för undervisningen.

Gällande undervisningsspråket i förskoleundervisningen har stadgats i lagen om grundläggande utbildning. Den förskoleundervisning som ges på dennas undervisningsspråk och den förskoleundervisning som ges på ett annat språk bildar en helhet. Förutom de allmänna målen eftersträvas i denna undervisning särskilda mål. I sin snävaste form är målet att väcka barnets intresse för språket. I sin vidaste form strävar man efter att ge barnen färdigheter att fungera i en tvåspråkig omgivning. Förutom på undervisningsspråket förväntas barn också kunna studera på ett annat språk. Det långsiktiga målet kan då vara att barnen, då de flyttat över till den grundläggande utbildningen kan studera såväl på skolans undervisningsspråk som på det andra språket. Om det i gruppen finns barn med olika språklig bakgrund är också deras språkliga mål olika. För att nå målen skall vid behov undervisningen stödjas genom att differentiera den. Ju mera det andra språket används i förskoleundervisningen, desto större krav ställer detta på den pedagogiska miljön.

7 kapitlet Uppgörande av en läroplan för förskoleundervisningen

19 § Uppgörandet av läroplanen

Grunderna för läroplanen är en norm som ska fungera som nationell ram då läroplanen görs upp. I de lokala läroplanerna preciseras de mål och innehåll som bestämts i grunderna och de funktionella helheter som skapas utifrån dessa.

Läroplanen skall göras upp på basis av grunderna, varutöver kommunens särprägel och de beslut rörande barn och unga som fattats i kommunen, skall beaktas.

Av läroplanen för förskoleundervisningen skall också framgå i vilken omgivning daghemmet eller skolan verkar och vilka möjligheter denna omgivning ger, samt en beskrivning av hur undervisningen skall genomföras. Läroplanen skall fungera som arbetsredskap för läraren och styra lärarens planering.

Läroplanen kan uppgöras kommunvis, regionvis, daghems- eller skolvis i enlighet med vad utbildningsanordnaren bestämmer. Om det finns privata förskoleanordnare i kommunen, av vilka kommunen köper förskoletjänsterna, måste det också beslutas hur dessa läroplaner skall göras upp och godkännas.

För att försäkra sig om att läroplanen kommer att följas är det viktigt att så många som möjligt av de personer som genomför undervisningen är med då läroplanen görs upp. Också barnens vårdnadshavare skall kunna påverka arbetet, i synnerhet då målen för fostran planeras.

De praktiska arrangemangen bestäms i en årlig plan som görs upp i enlighet med 9 § i lagen om grundläggande utbildning.

20 § Läroplanens innehåll

I läroplanen skall åtminstone följande saker ingå i enlighet med vad anordnandet av undervisningen förutsätter:

- 1) en verksamhetsidé för förskoleundervisningen
- 2) en beskrivning av förskoleundervisningens pedagogiska miljö
- 3) eventuella prioriteringar vid anordnande av förskoleundervisning
- 4) de preciserade målen för fostran, utveckling och lärande i förskoleundervisningen
- 5) det pedagogiska förverkligandet av förskoleundervisningen
- 6) anordnande av förskoleundervisning för barn i behov av särskilt stöd

- 7) anordnande av förskoleundervisning för barn från olika språkliga och kulturella miljöer
- 8) samarbete med den övriga småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen
- 9) samarbete med hemmen
- 10) samarbete mellan den personal som genomför förskoleundervisningen
- 11) stödtjänsterna för undervisningen och samarbetet med övriga sakkunniga
- 12) samarbete med andra instanser
- 13) anordnandet av förskoleundervisningen i sammansatta grupper, t.ex. 3-6-åringar i dagvården eller förskoleundervisning i sammansatta klasser i den grundläggande utbildningen
- 14) principerna för uppgörande av en plan för barnets lärande i förskolan
- 15) uppföljning av barnets utveckling och inläring samt utvärdering
- 16) intyg för deltagande i förskoleundervisning
- 17) fortgående utvärdering av förskoleundervisningens genomförande.

8 kapitlet Ikraftträdande

21 § Ikraftträdande

Dessa grunder träder i kraft 19.12.2000 och de ersätter de Grunder för förskoleundervisningens läroplan som gavs 16.2.1996. En läroplan enligt dessa grunder kan tas i bruk 1.8.2001, och senast 1.8.2002.

Lag om grundläggande utbildning

2 §

Utbildningens mål

Målet för den utbildning som avses i denna lag är att stödja elevernas utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som de behöver i livet. Målet för förskoleundervisningen är dessutom att som en del av småbarnsfostran förbättra barnens förutsättningar för inläring.

Utbildningen skall främja bildningen och jämlikheten i samhället och elevernas förutsättningar att delta i utbildning och i övrigt utveckla sig själva under sin livstid.

Utbildningens mål är vidare att säkerställa att undervisning ges på lika villkor i tillräcklig utsträckning i hela landet.

(L 628/21.8.1998)

4 §

Skyldighet att ordna grundläggande utbildning och förskoleundervisning

Kommunen är skyldig att för barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område ordna grundläggande utbildning samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. Kommunen är dessutom skyldig att ordna förskoleundervisning det år läroplikten uppkommer för barn som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 25 § 2 mom. och för barn som enligt 27 § inleder den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts. De tjänster som avses i denna lag kan kommunen ordna själv eller i samråd med andra kommuner eller genom att skaffa tjänsterna av de anordnare av grundläggande utbildning som avses i 7 eller 8 §. Kommunen kan skaffa tjänster som gäller förskoleundervisning också av någon annan offentlig eller privat serviceproducent. Kommunen svarar för att de tjänster som den skaffar ordnas enligt denna lag.

(L 1288/23.12.1999)

6 §

Bestämmande av skolplats för eleverna

Undervisningen i kommunen skall ordnas så att elevernas resor med hänsyn till bebyggelsen, skolornas och andra undervisningsplatsers placering samt kommunikationerna är så trygga och korta för eleverna som möjligt. När förskoleundervisning ordnas skall dessutom beaktas att de barn som deltar i undervisningen har möjlighet att utnyttja dagvårdsservice.

Läropliktiga och andra som får sådan undervisning som avses i denna lag skall av kommunen anvisas en närskola enligt 1 mom. eller en annan lämplig plats, vid vilka utbildningen enligt 4 § 1 och 2 mom. denna lag sker på elevens eget språk, om kommunen är skyldig att ordna undervisning på nämnda språk. En elev som får förskoleundervisning kan som plats för un-

derisningen anvisas också en sådan dagvårdsplats som avses i 4 § 1 mom. och som uppfyller motsvarande krav eller någon annan plats som lämpar sig för forskoleundervisning. Av grundad anledning som har samband med undervisningen kan kommunen byta plats för undervisningen utan att ändra på undervisningsspråket.

(L 1288/23.12.1999)

26 a §

Rätt till forskoleundervisning

Ett barn har rätt att få forskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. Barn som omfattas av sådan förlängd läroplikt som avses i 25 § 2 mom. och sådana barn som enligt 27 § inleder den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som bestämts, har rätt till forskoleundervisning också det år läroplikten uppkommer.

Elevens vårdnadshavare beslutar om deltagande i forskoleundervisningen, utom i fråga om det undantag som anges i 26 § 1 mom. Bestämmelser om förfarandet vid ansökan till forskoleundervisning utfärdas vid behov genom förordning.

Bestämmelser om bildandet av undervisningsgrupper i forskoleundervisningen utfärdas vid behov genom förordning.

(L 1288/23.12.1999)

Förordning om grundläggande utbildning

23 a §

Ansökan till forskoleundervisning

Ansökan till forskoleundervisning skall göras innan undervisningen inleds och på det sätt utbildningsanordnaren förutsätter. Utbildningsanordnaren skall på förhand informera om de platser där forskoleundervisning ordnas, när undervisningen inleds och avslutas och om förfarandet vid ansökan till forskoleundervisning som utbildningsanordnaren ordnar eller skaffar.

En elev kan också ansöka om inträde till en annan forskoleundervisningsplats än den kommunen anvisar enligt 6 § 2 mom. lagen om grundläggande utbildning. När dessa elever antas skall enhetliga antagningsgrunder tillämpas. Kommunen kan dock besluta att till forskoleundervisning som kommunen ordnar eller skaffar i första hand anta barn som är bosatta i kommunen.

Om barnets boningsort eller vårdnadshavarens arbets- eller studiesituation förändras eller om andra motsvarande särskilda skäl föreligger kan ansökan till forskoleundervisning göras vid en senare tidpunkt än den utbildningsanordnaren förutsätter enligt 1 mom.

(F 326/30.3.2000)

